

retnénk azt a kulturális hátteret, amit a Karunk tud nyújtani diákjainknak, és ehhez egy olyan gyakorlati tudást párosíthatunk, aminek segítségével a munkaerőpiacon elhelyezkedni képes fiatal emberfőket képezhetünk.

Az elmúlt 10 év mozgalmassága rányomta a bélyegét a fizikai infrastruktúra változásaira is. A kezdetekkor nem volt tényleges székhelye intézményünknek, az egyetem három különböző épületében volt szétagolva a Kar, aztán 2006-ban költöztünk a Zobor alá. De igazán méltó helyünket csak az épületünk felújítása után foglalhattuk el, 2011 decemberében.

□ **Molnár János c. professzorral egyazon év elején, 1938-ban születtünk, így hát mindketten betöltöttük már a 75. életévünket. Amikor azt kérdeztem tőle, mivel tudná legkifejezöbben jellemezni az elmúlt háromnegyed évszázadot, rövid gondolkodás után azt felelte: „A fiatalokra ráerőszakolt köszönési módikkal.” Majd így folytatta:**

– Amikor 1944. szeptember 1-jén először léptem át szülőfalum, Garammikola iskolájának küszöbét, a tanterem faláról a díszegyenruhás Horthy Miklós altengernagy képe tekintett le rám. Akkor Jó napot!-ot (reggelt, estét!) köszöntünk. Két hónap sem telt el, amikor Magyarország kormányzóját egy civil ruhás férfi képe váltotta fel, s a tanító néni azt mondta, ezután úgy kell köszönni, hogy „Kitartás, éljen Szálasi!” Igaz már előtte is volt egy hivatalos köszönésmód, a „Szebb jövőt!”, de mi csak maradtunk mindig a napszakok szerintinél. Karácsony előtt azonban megszűnt a tanítás, mert az oroszok egészen a Garamig jutottak el. Három hónapig állt nálunk a front, jószerivel ki sem lehetett menni, mert állandóan lőttek. Amint a front elvonult, újfent jártunk iskolába, egészen 1945. június végéig, amikor aztán az iskolát hosszú időre bezárták. 1946 szeptemberéig tartott a vakáció. Ekkor érkezett hozzánk egy szlovák tanítónő. Vele az volt a probléma, hogy csak szlovákul tudott, a garammikolai iskolás gyermekek pedig csupán magyarul. Ő úgy kezdte a bemutatkozást, hogy „Dobry den!”, s ezt kellett mondanunk nekünk is. Valamit próbált beszélni, énekelni, mi meg utánoztuk őt – amennyire tudtuk.

1947. január 21-én arra ébredtünk, hogy katonaság vette körül a falut. Úgy tíz óra felé a kisbíróval idegenek hordták szét a deportálási parancsokat. Hozzánk is bejöttek, majd nemsokára egy kb. ötönnás katonai teherautó állt meg az udvaron, s ami a pla-

A Közép-európai Tanulmányok Kara tíz éve azonban nemcsak a folyamatos akkreditációkról és költözködésekről szólt. A Kar fokozatosan építette és bővítette kapcsolatait a közoktatással is. Hiszen nincs jól működő felsőoktatás jól működő közoktatás nélkül, sem jól működő kapcsolatok nélkül. Az együttműködésnek az évek során különböző formái valósultak már meg. Vannak rendezvények, amik már hagyománnyá váltak – a LEGERE irodalmi verseny, a Nagy magyarok a természettudományban, az Implom József Helyesírási Verseny. Vannak olyan egyszeri kezdeményezések is – a Módszertani napok, a Drámapedagógiai foglalkozások kis-

iskolásoknak, a Matematikai Élményműhely –, amelyekről pedig azt reméljük, hagyománnyá válnak.

A Kart és annak mindennapjait munkatársak és hallgatók együtt formáltuk, formáljuk. Vendégeink a karon tett látogatásukat követően (kissé irigykedve) rendszeresen megállapítják, hogy milyen jó kis összetartó csapat van itt. Mi sokszor hajlamosak vagyunk a mindennapi gondok, problémák miatt efölött elsiklani. Pedig ezek az igazán fontos dolgok: hogy tudjunk egymásért dolgozni, küzdeni, hogy érdekeljen a másik mint ember is, nemcsak mint munkatárs. Ettől lehet, ettől lesz Karunk sikeres.

Csicsay Alajos

Jó napot!-tól Jó napot!-ig

tójára felfért, azt vihettük magunkkal, a többi (éléskamra, bútor, állatok, stb.) maradt. Délután már birtokba is vett mindent egy szlovák család, minket meg marhavagonba tuskoltak, amiben három napon át zötyögtünk, mínusz 15-20 fokos hidegben. A végállomás számunkra Pacov volt. Reggel jöttek a cseh urak és gazdák, köszönés nélkül szétrántották a vagon ajtaját, és szemrevételezték a bennlévőket. Mi az elsők között kelünk el (édesapám 45, édesanyám 39 éves volt, bátyám 17, csak én voltam a magam 9 évével még munkára alkalmatlan).

Pacovból egy Lukavec nevű kisváros szélén levő uradalomba vittek bennünket, kétcsaládos szoba-konyhás cselédházba. Apám februárban beadott a helyi iskolába, ahol egy zsemleléri fiúval csak ketten voltunk magyarok. Beszélni nem tudtunk, de az osztállyal hamar összebarátkoztunk, azután, hogy az első szünetben az összes fiút beraktam az egyik sarokba. (Azelőtt egyáltalán nem szoktam verekedni.) Mire elolvadt a hó (ez a Cseh-Morva-fennsíkon április elején lehetett), én már elég jól tudtam csehül! (A köszönés csak annyiban módosult, hogy a „ráno”, azaz reggel, cseh nyelven „jitro” is lehet, a többi nagyjában stimmel.)

A lakhelyet elhagyni tilos volt, mi mégis hazakerültünk, mégpedig úgy, hogy 1948 nyarán a bátyámmal ketten megszöktünk, év végén pedig a szüleink is utánunk szöktek. Mikolán ismét szlovák iskolába jártam. Igaz, Csehországban csak két osztályt végeztem, de mivel a kortársaim otthon már mind negyedikesek voltak, kötöttem az ebet a karóhoz, hogy én is az vagyok. A tanító végül belátta, jól beszélem a (cseh)szlovák nyelvet, és a legjobb tanuló is vagyok, így hát kénytelen volt teljesíteni a követelésemet.

Am ha meghallotta, hogy a szünetben magyarul kiabálok, térdepeltetéssel vagy pácázással büntetett. (Iskoláim folyamán ezek voltak az egyetlen fenyítetéseim.) Amikor 1950-ben megnyíltak a magyar iskolák, akkoriban felénk a magyar szülők minden gyereket oda irattattak át. Hatodik osztályba már Zselizre jártam, 1953-ban viszont Párkányba kerültem, mert csak ott nyitottak hozzánk legközelebb magyar tannyelvű tizenegyéves középiskolát (a mai gimnáziumok elődjét). A hivatalos köszönésmód előbb a „Szabadság!” lett, 1968 után pedig a „Čest práci!” (a magyar iskolákban is), de ebből én már kimaradtam. Ma ismét köszönhetnek a tanulók Jó napot!-tal, persze, ha megtanítják rá őket.

□ **Ha jól számolom, Párkányban 1956-ban az első magyar érettségizők egyike voltál. Az általad felvázolt sok viszontagság ellenére voltak-e olyan tanítói, tanárai, akikre szívesen emlékszel vissza?**

– Az alapiskolából Salga Jenő tanító úrra, akit sajnós, mint a legtöbb két háború közötti magyar tanítót, áttelepítettek Magyarországra. A párkányi gimnáziumból talán dr. Bencsik Jenő igazgatóra emlékszem legszívesebben. Nagyon szigorú, pedáns, de rendkívül igazságos tanár volt. Nagyon jól tudta, hogyan kell a diákot motiválni és fegyelmezni. A prágai teológián leginkább Csémi Lajos és J. L. Hromádka professzorokra gondolok vissza megkülönböztetett tisztelettel.

□ **Ki(k)től kaptad az indíttatást arra, hogy érettségi után a teológiai egyetemen tanulj tovább?**

– Én eredetileg vegyész szerettem volna lenni, másodsorban pedig sportolói mivel-

tom miatt, testnevelő tanár, de egyik sem sikerült, mert „rossz káder” voltam. Édesapám maszek volt, ráadásul református kurátor és lévita (laikus prédikátor). Abban az időben ilyen háttérrel egyetemre bejutni nem nagyon lehetett. Szüleim azonban szertették volna, hogy lelkész legyek.

□ **Információim szerint Prágában a teológia mellett arab és más keleti nyelveket is tanultál. Ki hívta fel rájuk a figyelmed?**

– Tulajdonképpen senki sem, csupán „véletlen” volt az egész. A hébert oktató tanársegéd szeretett viccelődni, én pedig – galád módon – általában úgy szóltam közbe, hogy az rosszul sült el. Így kölcsönösen nem kedveltük egymást, nem is nagyon tanultam a hébert, de a vizsgára a Letná nevű parkban bevágtam a kötelező anyagot, és Bič professzornál kitűnőre vizsgáztam. Tehát a héber vizsgára való felkészülés keltette fel bennem a sémi nyelvek iránti érdeklődést. El is mentem a Károly Egyetem Bölcsészeti Kara Ázsiai és Afrikai Nyelvek Tanszékére, ahol Petráček docensnek elmondtam, hogy szeretnék arabisztikát és szemitológiát tanulni. Ő azt ajánlotta, hogy adjam be a kérvényemet a rektorátusra, amit meg is tettem. Jó két hónap múlva megjött a válasz, jelentkeztem a rektornál, aki azzal fogadott, hogy: én két egyetemen akarok tanulni? Elszántságomon maga a rektor is meglepődött, tudtommal akkoriban (1961-et irtak) senki sem tanult egyszerre két egyetemen. Végül kijelentette, hogy csak látni akart, majd hozzátette, hogy ezt tulajdonképpen a törvény nem tiltja, és a kérvényemet aláírta. De – hogy valami szigor is legyen – figyelmeztetett, a beiratkozási díjat mindkét egyetemen be kell fizetni. Ennek megtörténte után szalagáltam a prágai Jungán és Celetná utcák között a legfontosabb előadásokra, és mindkét karon szorgalmasan vizsgáztam.

□ **A sikeres államvizsgát követően Prágából Pozsonyba mentél. Miért?**

– A teológia befejezése után, 1963-ban két évre behívtak katonának, mert a teológián nem lehetett katonai előképzés, a bölcsészeten pedig már ezt nem tudtam abszolválni. A bölcsésztant a pozsonyi Comenius Egyetemen fejeztem be 1968-ban, viszont a prágai Bölcsészkaron doktoráltam le.

Hadd mondjam el, hogy Prágában kiváló nyelvtanáraim voltak: Felix Tauer, Jaroslav Oliverius és Karel Petráček professzorok. Tauer hatalmas tudású és kitűnő humorú ember volt. Iszlám történelmet adott elő, ami A közel- és közép-keleti országok művelődéstörténete címen futott, ám ő így vezetett fel: „Témaköröm tulaj-



donképpen az iszlám története, de mivel most mindentől, ami vallással van kapcsolatban, félnék, ezért előadásaimat így neveztek el? Tanáraim közül azonban egyik sem tudott olyan jól nyelvet oktatni, mint Oliverius. Aki csak egy kicsit is odafigyelt rá, azt biztosan megtanította. Petráček pedig rendkívül szerette a diákjait, és képes volt őket jó értelemben még fanatizálni is. Amikor doktorira jelentkeztem nála, s felmerült a kérdés, hogy miből csináljam, azt ajánlotta, a Pozsonyi Egyetemi Könyvtárban található egy rendkívül értékes arab kézirat, ami al-Farábí logikai műveit tartalmazza. Valamikor ő akarta feldolgozni, de nem lenne baj, ha ezt a diákjai közül tenné meg valaki. Ez a valaki én lettem, s a tanárom minden tőle telhető segítséget megadott hozzám. Amikor pedig elkerültem az arab világba, s az ott eltöltött első év után hazajövet felkerestem őt az egyetemen, szinte madarat lehetett volna vele fogatni, hogy megint akadt egy tanítványa, aki igazi „arabistának” tekinthető.

□ **Mennyire hatottak Rád mint orientalistára Vámbéry Ármin és Germanusz Gyula példái? Nem tudom, volt-e (van-e) rajtad kívül szlovákiai magyar követőjük.**

– Vámbéry Ármint nagyon kedvelem. Minden munkáját elolvastam. Nagyon kemény élete volt. Legalábbis a *Küzdelmeim*

című munkájában rendes csallóközi magyar gyereknek tartotta magát, ami kétséget kizárva, igaz is! A XX. század elején a török-magyar rokonság utolsó nagy harcosa volt; *A magyarság bölcsőjénél* című munkáját fia, Ruzstem, posztumusz kiadásban adta ki. Germanus Gyula pedig arról volt híres, hogy még az arabok szerint is kitűnően beszélt nyelvüket, noha korában, az európai orientalistáknál, ez ritka dolog volt. (Arabul olvasni igen, de beszélni nagyon kevesen tudtak). Azt is tegyem hozzá, hogy Germanus jóval romantikusabb volt, mint Vámbéry.

Szlovákiában csak Kovács Attiláról tudom, hogy bírja az arabot. Ő a Comenius Egyetem Bölcsészkarának docense.

□ **Ha jól tudom, a teológiai tanulmányaid befejezése után segédlelkész lettél Pozsonyban.**

– Igen, káplán voltam a SzNF téri templomban, ahol vannak szlovák istentiszteletek is, de a gyülekezet háromnegyede még ma is magyar. Káplán koromban még 95 % volt az arányuk.

□ **Olvasva tömör életrajzodat, önkéntelenül arra következtethet belőle az ember, hogy hosszú ideig inkább a tudományos kutatás (történelem, nyelvészet) kötött le, illetve a tolmácsi teendő. Milyen nyelve-**

ken tolmácskodtál, s ha nem titok, milyen intézményekben, hivatalokban vagy cégeknek? Minek voltál a „szakértője”?

– Több mint húsz évig a Pozsonyi Egyetemi Könyvtár munkatársa voltam, közben (ez idő alatt) az arab világot jártam külkereskedelmi cégekkel (arab) szakértőként. Általában arabból és arabra tolmácsoltam.

Mindig azon a szaknyelven kellett magamat tökéletesítenem, amiben az illető cég érdekelte volt. A lényeg az, hogy a szerződéseket a cég szempontjából jól kellett megkötni, de azokat az arab féllel is el kellett fogadtatni. Olyasmi is előfordult, hogy a bebörtönzött állampolgárainkat kellett kihozni a börtönből, amihez a bíróságokon a lehető legjobb verdiktumot kellett elérni. Ráadásul amikor 1990. augusztus 2-án Irak megtámadta Kuvaitot, s valójában elkezdődött az I. Öbölháború (noha a támadások Irak ellen 1990 januárjában kezdődtek), – augusztus és szeptember folyamán – minden csehszlovák állampolgárt személyesen én vittem át az iraki-jordániai határon. Elintéztem a vízumokat Bagdadból a határra, onnan pedig az Ammánba való átszállításukat úgy, hogy közben senkitől még egy gombostűt sem vettek el, pedig akkor az irakiak mindenkit teljesen kifosztottak. (Mellesleg ezt nekem soha senki nem köszönte meg.)

□ Mi oka volt annak, hogy 1992-ben a tanári pályára lépi, előbb Prágában, aztán Pozsonyban?

– Elsősorban az, hogy hívtak vallástudományt tanítani. Szívesen mentem, mert már épp elegendő lett az arab világban zajló háborúkból, a harmadik ok pedig (és ez volt a legnyomósabb!), hogy ami tudást Isten segédelmével összeszedtem, az legyen a miénk, illetve az utánunk jövő nemzedékeké.

□ Köztudott, hogy tanítottál a komáromi Calvin János Teológiai Akadémián is, amelynek később a dékánja lettél, és emellett lelkészi hivatalt is vállaltál.

– Református egyházunk vezetése, dr. Mikó Jenő püspökkel az élen, 1991-ben úgy döntött, Komáromban létrehoz egy katechétaképző intézetet, hogy az iskolákban újfent megengedett vallásoktatást szakképzett vallásosok végezhesék. Három évre rá, 1994-ben pedig egyházunk említett vezetése úgy határozott, a lelkészképzést is otthoni környezetben próbálja megoldani. (Azelőtt mi Prágában a csehtestvér egyház teológiáján tanultunk, 1990 után pedig diákjaink a legkülönbözőbb teológiai akadémiaakra jártak.) A komáromi intézetet Calvin János Teológiai Akadémiának nevezték el, aminek első igazgatói Peres Imre és Takács Zoltán voltak. Ide engem is meghívtak tanítani, amit én azonnal elfogadtam,

s egyben elvállaltam a Vallástudomány és Filozófiai Tanszék irányítását is. Tettem ezt annak ellenére, hogy Prágában továbbra is tanítottam, sőt 1993-tól Réte-boldogfai és szenci lelkész is voltam. Később, 1995 szeptemberétől Prágát elhagyva, a pozsonyi Comenius Egyetem Bölcsészkarára mentem, ahol Komorovský professzorral mi ketten alapoztuk meg a vallástudomány szlovákiai oktatását. Pozsonyban rendes oktatóként 1998-ig, óraadóként pedig 2002-ig tanítottam. 1997 októberétől engem választottak a Calvin János Teológiai Akadémia dékánjává. Ezt a tisztséget 2004-ig töltöttem be. Az út nagyon göröngyös és viszontagságos volt. Egyik napról a másikra eltűnt Isten kegyelméből. Végzőseinknek államilag elismert diplomát nem, csak egyházi oklevelet adhattunk. Oktatóinkat se tudtuk fizetni. Kezdetben szinte semmink sem volt. Tanárokat, megfelelő tudományos fokozattal rendelkező oktatókat kellett szerezni, hogy az akkreditálásban reménykedhessünk. A SJE megalakulása előtt próbálkoztunk szinte mindegyik szlovákiai egyetembe betagozódni, de sehová sem kellettünk, illetve kellettünk is volna Pozsonyon kívül mindegyiknek, mert nem volt akkoriban teológiai karuk, de velünk – érzésem szerint – a baj csak az volt, hogy magyarul, vagy magyarul is tanítunk... Végül minden rendbejött.

□ Azáltal, hogy megalakulhatott a Selye János Egyetem, ami a Calvin János Teológiai Akadémia nélkül aligha sikerült volna. Mennyi volt ebben a személyes szereped?

– 2002 novemberétől vettem részt a Selye János Egyetem megalakításában. Munkatársaimmal kidolgoztam, előkészítettem és beadtam a kar akkreditációs anyagát, Albert Sándorral, Bauer Edittel és Szigeti Lászlóval jártunk a Szlovák Akkreditációs Bizottság üléseire, tárgyalunk a felelős személyekkel, aminek az lett az eredménye, hogy 2003. október 1-jén a bizottság elfogadta a Református Teológiai Kart, majd október 23-án a Szlovák Nemzetgyűlés jóváhagyta a Selye János Egyetemet. Tehát a Calvin János Teológiai Akadémiából lett a Selye János Egyetem első akkreditált kara. Később a Tanárképző és a Gazdaságtudományi Kar is akkreditáltatott.

Karunk eddig több mint 130 magiszteri oklevelet adott ki, doktori végzettséggel rendelkező hallgatónk is van már 15. Karunknak 8 tanszékén ma teljes állásban három professzor, két docens és három adjunktus működik, rajtuk kívül van még 6 külsős (szerződéses) oktatónk, s a missziológia, diakónia és a szociális munka szakon egyetemünk más karairól is oktatnak tanárok.

□ Te most tanszékvezető és dékánhelyettes vagy. Milyen feladatokra készítték fel a hallgatókat?

– Én professzori funkcióban a Filozófia és Vallástudományi Tanszék vezetője vagyok. Magiszteri titlussal református lelkészeket, magiszteri és baccalaureátusi végzettséggel hitoktatókat, valamint ugyancsak baccalaureátusi címmel missziológus, diakónus és szociális munkásokat képezünk.

□ Hány felekezeti iskolát tart fenn (működtet) a református egyház Szlovákiában? Mennyire tartjátok fontosnak a magyar nemzetudatra való nevelést?

– Tudtommal egyházunk öt alapiskolát (Alistál, Martos, Érsekkéty, Rozsnyó, Vaján) és két gimnáziumot (Léva, Rimaszombat) működtet. Nálunk rendszerint, ami református, az magyar is, bár Kassától kelet felé ez már nem is biztos, hogy így van.

□ Van-e áttekintésed arról, hogy eddig hány diákot tanítottál? Hány volt közülük magyar? Voltak-e (vannak-e) olyanok, akik kimondottan a te nyomdokaidba akarnak (fognak) lépni, például mint nyelvész, (orientalista) történész, filozófus, könyvtáros, tanár, stb.?

– Pontosan nem tudom, hány fiatalat tanítottam, biztosan több százat is, közülük mintegy 150-200 lehet magyar. Szerintem nagyon sok diákom kitűnően végzi a dolgát, amire büszke is vagyok, és Istennek adok értük hálát. Hogy ki lép a nyomdokaimba, azt sem tudom. Eddig hatan szereztek nálam vallástudományból és egyháztörténetből doktorátust, öt pedig a disszertációján dolgozik, vagy már be is nyújtotta azt. Orientalista és filozófus nincs közöttük, de tanár elég sok.

□ Milyen szakmunkáid jelentek meg eddig és milyen nyelveken?

– Publikált munkáim jegyzéke elég hosszú – ide semmiképpen sem fér el. (Azt hiszem, fenn van a honlapunkon.) Írásaim szlovákul, magyarul és németül jelentek meg – legalábbis tudtommal – a legkülönbözőbb folyóiratokban és monográfiákban.

□ Milyen elismerésekben részesültél eddigi tevékenységedért?

– Habilitáltam a Comenius Egyetem Evangélikus Teológiai Karán. Kitüntetés kaptam Komárom városától, a Selye János Egyetemtől, több ízben a Református Egyháztól és külső tagja vagyok a Magyar Tudományos Akadémiának. Számomra ez is kitüntetés.

□ Jó egészséget, sok sikert és megannyi „jó napot!” kívánok a további munkásságodhoz!